

Decyzja

Prezydium KK

nr 53/19

ws. dokumentu otwierającego debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”
(COM(2019) 22 final)

Dokument prezentuje strategiczne ramy polityki unijnej do roku 2030. Podstawą dla niej ma być przyjęta przez ONZ Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, w której określono 17 celów zrównoważonego rozwoju. Dokument ten zyskał szerokie, globalne poparcie, nie tylko poszczególnych rządów, ale także wielu instytucji i organizacji, w tym europejskiego ruchu związkowego. NSZZ „Solidarność” także zajął przychylne stanowisko wobec tej strategii. Przedstawiony dokument rodzi jednak wątpliwości, wobec których NSZZ „Solidarność” nie może przejść obojętnie. W związku z tym, Prezydium Komisji Krajowej przedstawia poniższe uwagi:

- 1) Dokument odnosi się w zdecydowanej większości do problematyki ochrony środowiska. Nie oznacza to, że Związek odrzuca cele środowiskowe, ale w naszej ocenie problemy związane z transformacją świata pracy i wyzwań z tym związanych są równie ważne. Widać natomiast wyraźnie, że w przedstawionej wizji, problemy społeczne schodzą na dalszy plan - są wręcz podporządkowane celom środowiskowym. Nowe technologie, także te związane z ochroną środowiska, nie zapewnią same z siebie dobrych miejsc pracy i nie rozwiążą problemów społecznych generowanych przez proces transformacji. Można nawet pójść dalej i odwrócić kolejność – bez dobrej jakościowo pracy, zapewnienia dobrobytu, partycypacji pracowniczej i rokowań zbiorowych, trudno będzie zapobiegać niekorzystnym zmianom w środowisku naturalnym.
- 2) wątpliwości budzi jeden z pierwszych akapitów dokumentu. Mowa w nim o konieczności „budowania ram odpornej gospodarki”. Zdaniem autorów, by to osiągnąć, konieczne jest zwiększenie dynamiki wzrostu, ograniczenie wskaźników długu oraz utrzymywanie dyscypliny fiskalnej. Dalej zaś zwraca się uwagę na potrzebę usunięcia słabości strukturalnych. Związek nie neguje tych działań, ale dotychczasowa obserwacja sposobu, w jaki budowany jest europejski model

społeczny, sprawia, że świat związkowy pozostaje sceptyczny. Obawiamy się, że tak jak dotychczas, cele makroekonomiczne będą miały pierwszeństwo przed celami społecznymi. W tej sytuacji beneficjentem reform staje się biznes, a nie obywatele. Powodzenie całego projektu unijnego, jak i osiągnięcie celów Agendy, zależy w znacznej mierze od dobrobytu obywateli UE. Nie da się tego osiągnąć bez zrównania pozycji agendy gospodarczej ze społeczną. Uważamy, że wszelkie działania unijne powinny przejść swego rodzaju test na uwzględnienie celów Agendy, podobnie jak ma to się odbywać w odniesieniu do Europejskiego filara praw socjalnych.

- 3) słusznie zwraca się uwagę na to, że w Europie tak jak na świecie, rosną nierówności dochodowe. Zagrożenia z tym związane wydają się nadal trudne do uchwycenia, ale sytuacja staje się napięta, co doskonale widać w wyborach politycznych i ruchach, które coraz częściej postulują protekcyjizm. Dotychczasowe działania na rzecz walki z nierównościami są nieskuteczne. W tym wypadku postulujemy wzmocnienie roli rokowań zbiorowych które jak pokazuje historia i liczne analizy, pozwalają na znaczące obniżenie nierówności dochodowych. Wymagałoby to zmiany nie tylko ram prawnych, ale i zmian w mentalności wielu liderów politycznych, dla których związki zawodowe kojarzą się jedynie z ograniczeniem rentowności prowadzenia biznesu. Konieczna jest zmiana paradygmatu. Pracownik, tak jak dawniej, musi odzyskać siłę negocjacyjną, by był w stanie uzyskiwać wyższe dochody. Należy również zachęcać państwa do wprowadzania minimalnych poziomów wynagrodzeń, dla których punktem odniesienia będzie 60% mediany płac lub 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce. Nie można także zapominać o potrzebie zwiększania progresji podatkowej i prowadzeniu działań, które zapobiegają unikaniu podatków przez międzynarodowe korporacje.
- 4) odnosząc się bardziej szczegółowo do kwestii związanych z ochroną środowiska naturalnego, NSZZ „Solidarność” podziela szereg przedstawionych poglądów. Oczywistym jest, że UE powinna wspierać działania związane z lepszym wykorzystaniem zasobów, unikaniem marnotrawienia surowców i żywności, czy też promocją zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Nie podzielamy przy tym zarysowanej wizji dotyczącej szybkiego zerwania z tradycyjnymi surowcami energetycznymi, w tym z węglem. Dla niektórych krajów członkowskich, ale i dla całej UE, wykorzystanie paliw kopalnych to istotny element wpływający na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Polska jest jednym z liderów jeśli

chodzi o innowacje związane z wydobywaniem i spalaniem węgla w czysty sposób. Negowanie tych osiągnięć uważamy za akt polityczny, którego celem jest w głównej mierze zmuszenie Polski do korzystania z zasobów energetycznych pochodzących z innych krajów. Uważamy, że w tym zakresie należy zapewnić państwom członkowskim maksimum autonomii tak, by same określiły swoją ścieżkę przejścia na odnawialne źródła energii.

- 5) Uważamy również, że zbyt szybkie odejście od energetyki węglowej na rzecz OZE może doprowadzić do negatywnych skutków społecznych, związanych z ubóstwem energetycznym, jak również bezrobociem strukturalnym. Dokument tylko częściowo dostrzega ten problem pokazując obszary, w których mogą pojawić się problemy związane z transformacją energetyczną. Patrząc na ten problem z perspektywy globalnej, można spodziewać się, że pomiędzy krajami członkowskimi zaczną rosnąć nierówności, a problemy, o których mowa nie będą równomiernie rozłożone.
- 6) dokument w niewystarczającym zakresie odnosi się do problematyki podnoszenia umiejętności przez cały czas trwania kariery zawodowej oraz przekwalifikowania. Niewiele uwagi poświęca się dostępowi do kształcenia zawodowego, szkoleń i uczenia się przez całe życie. Brakuje również strategii wdrażania Europejskiego filara praw socjalnych w tym zakresie. Mogłoby to stanowić jedną z odpowiedzi na problem przedstawiony w punkcie 5) opinii.
- 7) NSZZ „Solidarność” stoi na stanowisku, że wszelkie inicjatywy dotyczące Agendy powinny być odpowiednio konsultowane oraz powinien wokół nich być prowadzony dialog społeczny, który zapewni pełną partycypację partnerów społecznych. Umożliwi to podnoszenie świadomości zmian i ich odpowiednie zaprogramowanie. To ważne, biorąc pod uwagę rolę biznesu, który często odnosi się do kwestii społecznych i środowiskowych jedynie pobieżnie, budując wokół tych zagadnień jedynie złudną społeczną odpowiedzialność biznesu. Ponadto, ponownie chcemy podkreślić rolę rokowań zbiorowych. Ich wzmocnienie będzie umożliwiała adekwatną odpowiedź na nowe wyzwania w świecie pracy na wszystkich poziomach – od zakładu pracy, aż do poziomu globalnego. W tym ostatnim przypadku, istotną rolę mogą odegrać ponadnarodowe układy ramowe (ang. Transnational Company Agreements – TCA). Państwa i instytucje ponadnarodowe powinny wspierać ich zawieranie.
- 8) Niestety, początek wdrażania Agendy w Polsce nie napawa optymizmem. Rząd nie opracował szczegółowego planu realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Ponadto, podjął autonomiczną decyzję w sprawie definicji i wdrażania Celów Zrównoważonego

Rozwoju (dalej SDG) poprzez Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i o przedstawieniu Dobrowolnego Raportu Krajowego (VNR) w 2018 r. Nie ustanowił regularnych mechanizmów sprawozdawczych realizacji SDG. W ocenie NSZZ „Solidarność”, procesy realizacji SDG nie są transparentne. By zapewnić odpowiednią partycypację stron dialogu społecznego postulujemy, by poszczególne kraje uwzględniały w swoich delegacjach na fora ONZ przedstawicieli partnerów społecznych, którzy powinni być wyposażeni w odpowiednie środki finansowe, by mogli aktywnie brać udział w monitorowaniu i raportowaniu na temat działań podejmowanych na poziomie globalnym.

- 9) Dialog społeczny ma do odegrania istotną rolę w sektorze publicznym. W naszej ocenie, sektor ten stanowi podstawę procesu wdrożenia Agendy 2030. Bez odpowiedniej jakości usług publicznych, o czym stanowi także Europejski filar praw socjalnych, nie będzie możliwe osiągnięcie ambitnych celów. Dlatego też potrzeba debaty i działań, które pozwolą na wzmocnienie sektora usług publicznych. Sektora, który został silnie doświadczony przez kryzys gospodarczy. Nie można także zapominać o sytuacji pracowników tego sektora. Wystarczy w tym miejscu wspomnieć o zwolnieniach i mrożeniu płac, i wywołanej tym fluktuacji kadr. Należy odbudować status społeczny pracowników sektora usług publicznych poprzez poprawę poziomu wynagrodzeń.
- 10) Zrównoważona gospodarka to nie tylko zobowiązanie dla sektora publicznego. Strategia powinna angażować także podmioty prywatne. Aby było to możliwe potrzebne są jasne i klarowne zasady, na których opiera się system zamówień publicznych i partnerstwa publiczno-prywatnego. Wszelkie działania w tym zakresie muszą uwzględniać cele społeczne, w szczególności dotyczące jakości zatrudnienia i poszanowania podstawowych praw pracowniczych oraz innych zasad zrównoważonego rozwoju. Nie zgadzamy się jednak, by kluczowe usługi publiczne, ze zdrowiem, edukacją i dostępem do podstawowych zasobów na czele, były prywatyzowane. Będzie to prowadzić do dalszego rozwarstwienia, które jak już wspomniano, stanowi jedno z największych współczesnych problemów.
- 11) Należy wyraźnie zaznaczyć, że polityki migracyjne, o których wspomina się w przedstawionym opracowaniu, muszą zapewnić równe traktowanie wszystkich oraz, podejmowanie działań zapobiegających dumpingowi socjalnemu. By było to możliwe, przede wszystkim należy wprowadzić narzędzia pozwalające na odpowiednią kontrolę jakości wykonywanej pracy. Postulujemy wzmocnienie

inspekcji pracy w poszczególnych krajach. Poprawę międzynarodowej koordynacji w tym obszarze będzie mógł zaś zapewnić Europejski Urząd ds. Pracy.

- 12) W przedstawionym projekcie wspomina się o potrzebie współpracy pomiędzy różnymi instytucjami międzynarodowymi w celu realizacji Agendy 2030. To oczywiście zasadny postulat. Pragniemy zauważyć, że lista instytucji, z którymi chce współpracować Unia Europejska nie może ograniczać się do WTO i globalnych instytucji finansowych. By uwzględnić cele społeczne, należy włączyć do współpracy Międzynarodową Organizację Pracy oraz międzynarodowe organizacje związkowe z Międzynarodową Konfederacją Związków Zawodowych na czele.
- 13) Uwadze nie mogą uniknąć istniejące już ramy prawne i instrumenty wypracowane na poziomie globalnym. Zaliczyć do nich można m.in. Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Zrewidowaną Europejską Kartę Społeczną, konwencje i standardy MOP, zasady Global Compact ONZ, a także Wytyczne OECD. Wszystkie te narzędzia powinny stanowić ramy odniesienia dla inicjatyw dotyczących realizacji Agendy 2030.

Warszawa, 10 kwietnia 2019 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

SEKRETAŃ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Tydorek